

Kék 1-2-3 című festmény sorozat alkotófolyamatának írásos ismertetése

Tóthné Kácsor Tünde

Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

Művészeti Instruktork MA II. évfolyam

Gál Lehel József DLA Főiskolai docens

A Szegedi Tudományegyetem képalkotás szakján találkoztam először az akrilfesték és egy festőkártya nyújtotta izgalmas világ felfedezésének lehetőségével. Ebben az ismerkedési folyamatban, ami fáradhatatlan játszást és végeláthatatlan kísérletezést jelentett, egyszer csak kirajzolódott egy táj. Megmutatkozott, hogy valami több is létrejön a felületen, mint vonalak és színmezők. Nyilvánvalóvá vált, hogy nem csak forma nélküli felületeket tudok létrehozni ezekkel a gesztusokkal, hanem akár egy mohás sűrű erdőt, ágai közt beszűrődő álmos fényekkel. Havas hegycsúcsokat, ahol nem lehetett megmondani, hogy hol van a határ ég és föld között és még áramló, mozgásban lévő tiszta hideg vizeket is. Ezek a tájak nem egy-egy adott földrajzi helyet tükröznek, hanem valahogy annak esszenciáját próbálják megragadni, legyen az egy emlékenyom, egy érzés, vagy a természet állandó változásának egyetlen pillanata. Bármilyen is, meglepetés minden megnyilvánulás és kifejeződés ami egyszerre valóságos és az álmok birodalma is egyben.

Ugyanakkor számomra az alkotási folyamat nem kizárólag játék és kísérletezés, hanem kegyelmi állapot is, amiért nagyon hálás vagyok. Olyan lehetőség, amiben van kéz, szem, szerencsés külső körülmények, amiben időt kaptunk. Nincs nyomor és háború vagy erőszakos háttér. Van festék, meleg szoba, asztal és nyugalom. Ezek összességének hálát adva, a legnagyobb tisztelettel előkészítem a kartonpapírt, a gyönyörű színes festékeimet, a kártyát, spaklit, néhány rongyocskát, és már át is adom a teret. Teljesen véletlenszerűen kinyomok festékeket, gondosan, mert minden cseppje kincs! Aztán a kártyával, néhány nem tudatos mozdulattól elkezd kirajzolódni valami és egyszer csak elkészül a kép. Pilinszky János sokkal szebben fogalmazza: „*Önmagát közli a Fennvaló*”.

Ez a folyamat nemcsak azért nyújt örömet, hogy más tudatállapotba kerülök ahol megszűnik az idő és minden vonal vagy színfolt különleges váratlan formája szórakoztat és gyönyörködtet, hanem, hogy amikor messzebből nézem, megajándékoz és ily módon előre nem várt tájakon járhatok, ahol tudomásom szerint még nem tettem ezelőtt.

Paál László *Erdő mélye* című alkotásának egy fekete fehér reprodukciója meghatározó az ízlésem kialakulásában. E kép, hosszas tanulmányozása közben a részemmé vált ugyanúgy, ahogyan az erdőben és a természetben töltött gyermekkorom gazdag élményei is. Talán ezek a megélések is kikíváncsiálnak vagy kifejeződésre vágnak valahogyan.

Általában lealapozott farostrá, papírra és kartonpapírra festek. Különös hatás érhető el azzal, ha az akril festéket hígabban és véletlenszerűen kenem a felületre. A karton sima felülete lehetővé teszi, hogy a festéket hártavékonyan vigyem fel. Egészen különleges ahogyan a színek hatnak és változnak amikor egymásra kerülnek a rétegek. Nem keverednek, hanem tompítják vagy kiemelik egymást. Váratlan árnyalatok születnek a festék vékony, mondhatni lazúros áttetszőségével, ami megadja az első impulzusokat, és további kacérkodásra csábít. Az akril gyors száradási ideje lehetővé teszi a festék gyors egymásra építését, ami jól illeszkedik az ösztönös munka módszeremhez, vagyis az anyaggal való önfeledt játszáshoz. A festési technikák, mint például a színfoltok szétkenése kártyával vagy spatulával, mind hozzájárulnak a kompozíció véletlenszerűségéhez és dinamizmusához.

Az első rétegek szabadon kerülnek fel, nem tudatosan, mert sohasem tervezem meg előre és vázlatot sem készítek, engedem, hogy az nyilvánuljon meg a felületen, ami csak akar. Bármilyen lehet a kezdeti formáció, ezekre reflektálva indul el a folyamat és egyszer csak kirajzolódik, megmutatkozik az irány.

A festés során a véletlenszerűség és a szándék között egyensúlyozok, de ez utóbbit igyekszem háttérbe szorítani. Az első színfoltok a kártyával húzott vonalak kaotikusnak tűnhetnek, de ahogy picit eltávolodom a kép kezd formát ölteni. Néha ezek a formák tájképi elemekre, például hegyekre, erdőkre vagy folyókra emlékeztetnek, máskor pedig teljesen azonosíthatatlan de izgalmas felületek maradnak. Ahhoz tudnám hasonlítani, mint amikor a tv -t közelről nézzük, amik akkor csak színek és foltok, pixelek, viszont bizonyos távolságból pedig értelmet nyer, összeáll a kép. A káoszból idővel és kellő távolságból harmónia lesz.

Az akrilfesték minőségi különbségei is számos izgalmas tapasztalásra adnak lehetőséget. A kevesebb pigmenttel rendelkező festékekkel egészen más mélységű és textúrájú felületek érhetők el, szolidabb kevésbé erőszakos hátterek például, míg a gazdag pigment fedése, lüktető és harsány, szemtelen, szinte a képből kilépő felületeket varázsolnak a szemünk elé. Folyamatos játszás és kísérletezés, akaratlagosság nélkül, a felfedezés örömeért. A legizgalmasabb akkor, amikor egymástól teljesen különböző váratlan, színeket használok, majd a színes felületre egy fapálca segítségével, szintén nem tudatos mozdulatokkal belerajzolok. Húzom, tolom a pálcát és hagyom, hogy kedvére formálódjon. Mindig meglepő felületek és szubsztanciák amik kapukat nyitnak ki és rendkívül izgalmassá teszik az egész alkotási folyamatot. Meghatározó de nem végleges részletek, amik már annyi támpontot adnak, hogy a kép talán téli tájjá, sűrű erdővé vagy egy sziklafallá szeretne-e alakulni. Innentől már részben beleszólok a folyamatba,

de mindenképpen igyekszem a legkevesebbet, éppen csak aprócska részletek kikorrigálásával, vagy bizonyos komponensek kiemelésével, esetleg egy hártavékony réteg felhordásával, hogy a mélységet és a teret jobban érzékeltessem. Néha ecsettel egy-egy fehér vonallal, ami egyszerre lehet felhő, messzi hegylánc vagy a havon visszaverődő napfény...Mindez annyira spontán, hogy mire elkészül a kép tulajdonképpen rengeteg változáson megy keresztül és akár 100 másik is lehetne. Néha még megbánás is átjár egy-egy szép részlet elvesztéséért, de természetesen ez az érzés hamar feledésbe merül, mert megannyi más szépség alakul helyette. Nem minden kép lesz tetszetős vagy kompozícióját tekintve jó. Némelyik jellegtelen vagy zsúfolt, de mind-mind játszás és tapasztalási lehetőség is egyben. Amikor a kép készül nem tudom mi alakul majd, meglepetés lesz számomra is. Ami határozottan körvonalazódik tapasztalataim mentén, hogy minél kevesebb a tudatos kontárkodás, annál őszintébb tisztább végeredményt kapok.

Az absztrakt tájképfestészet tehát nem csupán kegyelmi állapot és egy izgalmas alkotási folyamat számomra, hanem egy utazás a képzelet világába, amely során a festmények egyedi történeteket mesélnek el nekem is. Meghökkenve kóborolok olyan tájakon általa, ahol még sosem jártam. Talán az álom és az ébrenlét határán létező világok emlékképei?

A festmény befejezése nem egy előre meghatározott pont, hanem egy intuitív felismerés, amikor teljesnek, egésznek érződik. Az alkotás végén visszalépek néhány lépéssel, és átfogóan vizsgálom meg, hogy lássam, létrejött-e harmónia, igaznak látom-e, elhiszem-e, hogy ott novemberi hideg van? Vagy, hogy az a víz csábít, belelépnék, megmártóznék benne vagy ahhoz túl hideg? Egyáltalán az akart lenni? Ha elhiszem, akkor örülök, ha nem akkor még dolgozunk van egymással. Igazából folyamatosan reflektálunk egymásra a felületen kialakuló kép és én. Ez a párbeszéd maga az alkotási folyamat. Így történt ez a Kék 1-2-3 megszületése közben is. Változó mennyiségben kontárkodtam bele, a Kék 1-nél éppen minimálisan míg a kék 3-nál lényegesen több van ebből a tudatos korrigálásból, hogy a mostani állapotában legyen.

Ha röviden szeretném meghatározni az alkotásaimat, azt gondolom, hogy absztraktnak túl valóságosak, valóságosnak pedig túl absztraktnak. Némelyik szinte magától készül el, én csak mint anyagbeszerző és asszisztens veszek részt ...de bárhogyan is van, csodálatos ajándék az alkotás folyamata, amiért nagyon hálás vagyok.

